

بيگ بنگ، فلسفه و خدا

جانر تاسلامان

بیگ بنگ، فلسفه و خدا

تاسلامان، جانر / Taslaman, Caner

بیگ بنگ، فلسفه و خدا / نویسنده جانر تاسلامان؛ مترجم رامین کریمی

نشر سایه‌ساز / شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۹۱۵-۷-۴

عنوان اصلی: Big Bang Ve Tanrı...

فروست: مجموعه مطالعات میهن‌رشته‌ای.

موضوع: God -- Knowableness -- Philosophy

موضوع: خداشناسی -- فلسفه

شماره افزوده: کریمی، رامین، ۱۳۶۷ - مترجم

رده بندی کنگره: ۵۱ BL رده بندی دیویی: ۲۰۰/۱

شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۰۴۳۱۰

ایده فلسفه، بیگ بنگ
Taslaman

عنوان اصلی: بیگ بنگ، فلسفه و خدا

نویسنده: جانر تاسلامان / مترجم: رامین کریمی

مجموعه مطالعات میان رشته‌ای / کتابخانه علم، فلسفه و خدا

نوبت چاپ: سوم / ۱۴۰۳ - تیراژ: ۱۵۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: ترانه - شابک: ۹۷۸۶۲۲۹۵۹۱۵۷۴

همه حقوق چاپ و نشر برای نشر سایلاو محفوظ است.

نشانی: میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، لبافی نژاد غربی

پلاک ۲۱۱ / واحد ۳ تلفن: ۰۲۱-۶۶۱۲۸۶۴۱

نقل مطالب کتاب حاضر، صرفاً برای معرفی کتاب مجاز است. اسکن کتاب، تصویربرداری و انتشار تمام یا بخش‌هایی از کتاب (چه در قالب PDF چه جزوه و...) غیراخلاقی و غیرقانونی بوده و نشر سایلاو به موجب ماده ۲ قانون حمایت از حقوق مولفان و مصنفان، متخلفان را مورد پیگرد قانونی قرار خواهد داد.

همراه گرامی و خواننده نازنین سایلاو...

اثری که در دست دارید، نخستین ترجمه از این کتاب است. نشر سایلاو در راستای سیاست کاری و تعهد اخلاقی خود، از انتشار آثار از پیش موجود در کشور خودداری می‌کند و صرفاً دست به انتخاب آثار برجسته‌ای می‌زند که پیش‌تر ترجمه و منتشر نشده‌اند. انتشار تکراری آثار، علاوه بر تضعیف ناشران گزیده‌کار به معنای از دست رفتن فرصت‌ها برای ترجمه و انتشار یکی از هزاران اثر برجسته ایست که هرگز به دست مخاطبان و علاقه‌مندان بالقوه خود نمی‌رسد. یادمان باشد یک دست صدا ندارد. با حمایت از ناشران اول یک اثر و عدم استقبال از ترجمه‌های تکراری به بهبود سبک فرهنگی کشور کمک کنیم...

در آینده‌ای نزدیک، مطالعات میان‌رشته‌ای نه یک انتخاب که یک اجبار خواهد بود.

در مطالعات میان‌رشته‌ای، دانش دو یا چند رشته‌ی علمی برای شناخت و حل مسائل مهم و چندوجهی باهم تلفیق می‌شوند. در بسیاری از موارد، شناخت یک پدیده مهم از ظرفیت یک رشته بخصوص علمی و یا حتی در برخی موارد از حوزه علم خارج است و اینجاست که مطالعات میان‌رشته‌ای با عبور از مرزهای سنتی دانش، امکان درک این پدیده‌ها را فراهم می‌سازد. مطالعات میان‌رشته‌ای، سیطره وسیعی از رشته‌هایی چون علوم شناختی، روان‌شناسی تکاملی، آینده‌پژوهی و... گرفته تا تلفیق کلی‌تر حوزه‌هایی چون علم، فلسفه و هنر را در برمی‌گیرد.

نشر سایلاو، به عنوان نخستین ناشر تخصصی مطالعات میان‌رشته‌ای در کشور، آثار مرتبط با این مجموعه را در قالب چند کتابخانه منتشر می‌کند: جهان مغز- فرگشت، انسان و جهان- فیزیک و فلسفه و...

**اگر بیگ‌بنگ، فلسفه و خدا را دوست داشتید، دیگر کتاب‌های
کتابخانه علم، فلسفه و خدا از مجموعه مطالعات میان‌رشته‌ای
نشر سایلاو را هم بخوانید...**

- کوانتوم، فلسفه و خدا / جانر تاسلامان
- تکامل، فلسفه و خدا / جانر تاسلامان
- ۱۲ دلیل وجود خدا / جانر تاسلامان
- از داروین تا هیتلر / ریچارد ویکارت
- زاده شده برای ایمان / اندرو نیوبرگ
- ادعایی علیه واقعیت / دونالد هافمن
- و ...

saylav

فهرست مطالب

۷	درباره نویسنده
۹	مقدمه‌ی مؤلف برای خواننده‌ی ایرانی
	بخش اول
۱۳	تاریخچه پیش از تولد نظریه‌ی انفجار بزرگ
	فصل اول
۱۳	تاریخ فلسفه و ادیان پیش از بیگ‌بنگ
	فصل دوم
۲۱	تاریخ علم پیش از طرح نظریه بیگ‌بنگ
	بخش دوم
۳۱	نظریه‌ی انفجار بزرگ و علم
	فصل سوم
۳۱	شواهد اصلی نظریه‌ی بیگ‌بنگ
	فصل چهارم
۷۱	شواهد غیرمستقیم در حمایت از بیگ‌بنگ
	فصل پنجم
۹۳	بررسی مدل‌های علمی جایگزین بیگ‌بنگ

بخش سوم

۱۲۵ بیگ‌بنگ، تاریخ فلسفه را به محکمه می‌کشاند.

فصل ششم

۱۲۵ بررسی دیدگاه پذیرش ازلی ماده و انکار خدا در پرتو بیگ‌بنگ

فصل هفتم

۱۳۹ دیدگاه پذیرش ازلی هم ماده و هم خدا در پرتو بیگ‌بنگ

فصل هشتم

۱۴۹ رویکرد آگنوستیک (لاادری‌گرایانه)

فصل نهم

۱۶۵ دیدگاه پذیرنده وجود خدا و خلقت ماده در پرتو بیگ‌بنگ

فصل دهم

۱۸۹ برهان طراحی

۲۲۷ منابع

درباره نویسنده

جانر تاسلامان، مقاطع دبستان و دبیرستان را در استانبول - شهری که در آن متولد شده بود- به پایان رسانید. پدرش، پزشکی حاذق و مادرش مهندس شیمی بود. با این حال، از همان دوران کودکی علاقه‌ی عجیبی به علوم طبیعی نشان می‌داد. جانر تاسلامان، تحصیلات دانشگاهی خود را در رشته‌ی جامعه‌شناسی در دانشگاه بغازیچی به پایان رساند. در حین تحصیل در دانشگاه در حوزه‌هایی چون انسان‌شناسی، جامعه‌شناسی دین و جامعه‌شناسی علم به پژوهش می‌پرداخت. وی با پایان‌نامه «ارتباط بیگ‌بنگ با فلسفه و الهیات» در دانشکده‌ی فلسفه و ادیان دانشگاه مرمره، موفق به دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد گردید. در ادامه‌ی دوران تحصیل، با پایان‌نامه خود در خصوص «ارتباط تکامل با فلسفه و الهیات» به دریافت درجه‌ی دکترای نائل آمد و با نگارش کتابی به نام «کوانتوم، فلسفه و خدا» دانشیار گشت. وی هم‌چنین، با پایان‌نامه خود با عنوان «اسلام در ترکیه در روند جهانی شدن» دکترای دوم خود را در دانشگاه علوم سیاسی استانبول اخذ کرد. دکتر جانر تاسلامان، با ادامه‌ی فعالیت‌های خود در دانشگاه‌های توکیو و آکسفورد موفق به اخذ درجه پست دکترا گردید. وی هم‌چنین به عنوان محقق در دانشگاه‌های هاروارد و کمبریج به ادامه‌ی پژوهش خود بر روی «ارتباط علم مدرن، فلسفه و خدا» اهتمام ورزیده است. وی در حال حاضر، به عنوان پروفسور فلسفه در دانشگاه ییلدیزتکنیک، فعالیت می‌کند. او مطالعات پست دکترا را خود را ابتدا در دانشگاه توکیو و سپس در دانشگاه آکسفورد ادامه داد. نشر سایلاو، به عنوان ناشر رسمی این نویسنده در ایران فعالیت می‌کند.

saylav

مقدمه‌ی مؤلف برای خواننده‌ی ایرانی

آیا انفجار بزرگ، نظریه‌ای قابل قبول به شمار می‌آید؟ نظریه بیگ‌بنگ چه پیامدهای فلسفی و دینی را دربر دارد؟ آیا خدا وجود دارد؟ آیا خدا را می‌توان با استناد به داده‌های علمی و دلایل عقلی و منطقی اثبات کرد؟ به راستی، آیا قوانین علمی، پدیده‌های جهان و تمام جانداران بر اساس منطق تصادف به وجود آمده‌اند یا محصول آفرینشی هوشمندانه هستند؟ پاسخ‌هایی که به فراخور این پرسش‌ها داده خواهد شد؛ تأثیر بسیار مهمی بر باورهای ما و نیز در خصوص برداشت ما از مفهوم حیات، خواهد داشت.

بدون شک، چگونگی اندیشه و نگرش ما به جهان بسیار مهم است. در واقع، نحوه‌ی نگرستن ما به جهان، نگرش ما به خودمان را، که جزئی از آن هستیم، نیز در برمی‌گیرد. نظریه‌ی بیگ‌بنگ به طرز شگفت‌انگیزی دانش ما را درباره‌ی منشأ و ساختار جهان افزایش داده و باعث شناخت هر چه بهتر و بیشتر ما از آن شده است. نظریه بیگ‌بنگ تشکیل جهان را از نقطه‌ای تکین و فوق‌العاده داغ و چگال؛ انبساط مداوم و بی‌وقفه‌ی جهان و به پیرو این انبساط، کاهش دما و چگالی و در نتیجه، شکل‌گیری تمام مراتب جهان از دنیای زیراتمی تا دنیای ستارگان را تبیین می‌کند. در تمام کتاب، عبارات «انفجار بزرگ» و «نظریه‌ی انفجار بزرگ» را در این معنا به کار برده‌ام.

در کنار تبیین‌های علمی بیگ‌بنگ، نتایج به دست آمده از آن در حوزه‌های فلسفه و ادیان بسیار حائز اهمیت است. طی سده‌های اخیر، حائل‌های عظیمی بین فلسفه و ادیان کشیده شده است. بسیاری از دانشمندان در خصوص چگونگی تشکیل جهان و ساختار آن به چنان اتفاق نظری دست یافتند که لزومی به تطبیق و تعمیم داده‌های علمی خود بر نتایج حوزه‌های الهیات و

فلسفه نمی‌دیدند. بسیاری از فیلسوفان از رویکردی نظیر تعقیب داده‌های علمی دوری گزیدند و بسان سنت فلسفه‌ی زبان پوزیتیویست^۱، تحت تأثیر سنت‌های جدیدتر به تبیین فلسفه با زبان پرداختند. بسیاری از الهیات‌دانان نیز از ورود به عرصه‌ی تحقیقات علمی اجتناب کرده و به حفظ دیوارهای کشیده شده میان علم، فلسفه و ادیان اصرار ورزیدند.

حقایق مرتبط با حوزه‌های فلسفه، دین و علم نمی‌تواند با هم در تضاد باشند، بلکه فلسفه‌ی نادرست، دین نادرست و یا علم نادرست می‌تواند موضوع مورد بحث باشد. پرواضح است دیوارهای حائل بین این حوزه‌ها، به منظور جلوگیری از دخالت در نشان دادن نادرستی‌های محصور در این دیوارها و نیز محافظت هر حوزه از صلاحیت خود کشیده شده است. این رویکرد، خود، به ناتوانی در استنباط نتایج ضروری از داده‌های علمی، خفگی در شبهات فلسفی و نیز ورود خرافه‌های بی‌حد و حصر در حوزه‌ی دین انجامیده است.

در این اثر، برای اجتناب از این دست نتیجه‌گیری‌های محذور و پراشکال، قلمرو فلسفه و دین و علم را توأمان بررسی می‌کنم. در دو بخش نخست کتاب، به بازشناسی تاریخ فلسفه و علم پیش از تولد نظریه‌ی انفجار بزرگ پرداختم. هدفم از این بازشناسی، پرورش نگاه خواننده از دید تاریخی به انفجار بزرگ است. در بخش‌های سوم و چهارم و پنجم، به موشکافی دلایل اصلی و جانبی نظریه‌ی انفجار بزرگ و پاسخ‌های داده شده به اعتراضات علمی علیه این نظریه پرداختم. این سه بخش بیشتر با داده‌های علمی بیگ‌بنگ مرتبط است.

در چهار بخش بعدی، تاریخ فلسفه و ادیان را در پرتوی بیگ‌بنگ بررسی کردم. تلاش کردم درستی یا نادرستی فرضیه‌های طرح شده را در مناظره‌های معمول در خصوص وجود یا عدم وجود خدا و ازلی بودن یا نبودن جهان در مقایسه با بیگ‌بنگ بررسی کنم؛ و این چنین، قضاوت درباره‌ی این مناظره‌ی چندین هزار ساله را به محکمه بیگ‌بنگ سپردم. در واپسین بخش کتاب، به بررسی مسئله‌ی

وجوب یا عدم وجوب آفرینش هوشمندانه در شکل‌گیری کائنات و بیگ‌بنگ پرداختم. در تمام مراحل نوشتن، تلاشم برافزایش اطلاعات و دانش خواننده در خصوص مناظرات مهم تاریخ علم، فلسفه و ادیان بوده است.

این کتاب پس از نگارش به ترکی به زبان‌هایی چون انگلیسی، بوسنیایی و آلبانیایی ترجمه شده بود. زمانی که رامین کریمی به عنوان فردی که احاطه‌ای خاص بر حوزه‌های فلسفه و تئولوژی دارد، به منظور ترجمه کتابم به فارسی با من تماس گرفت؛ از ترجمه این کتاب به یکی از زبان‌های مهم بسیار خوشحال شدم. اکنون، با احساس غرور و خوشحالی ناشی از پایان ترجمه این کتاب، از مترجم این کتاب و نیز تمام کسانی که در چاپ آن سهمی داشته‌اند صمیمانه تشکر می‌کنم. در این بین، می‌خواهم خبر ترجمه دیگر آثار آکادمیک مرتبط با حوزه‌های علم-فلسفه-دین را با شما سهیم شوم. تکامل فلسفه و خدا، کوانتوم فلسفه و خدا و ۱۲ دلیل وجود خدا از جمله‌ی این آثارند. از شما خوانندگان عزیز هم بابت توجهتان به این کتاب صمیمانه متشکرم.

جانرتاسلامان

saylav

بخش اول: تاریخچه پیش از تولد نظریه انفجار بزرگ ۱. تاریخ فلسفه و ادیان پیش از بیگ بنگ

به منظور درک بهتر نتایج فلسفی برآمده از نظریه انفجار بزرگ، بررسی افکاری که پیش از تولد این نظریه مطرح شده‌اند، سودمند به نظر می‌رسد. در صورت پیگیری چنین روندی است که می‌توان دریافت، این نظریه به کدام دسته از افکار مطرح شده در طول تاریخ بشر اعتبار بخشیده و کدام دسته را از حیث اعتبار ساقط گردانیده است.

پس از بررسی بخش‌های مربوط به دلایل اصلی، جانسی و مخالف بیگ بنگ، آرایه‌ای که اکنون به اختصار ذکر می‌شود، به تفصیل بررسی خواهد شد. دادرسی تاریخ فلسفه که در این بخش به اختصار بررسی شده است، در آن فصول با جزئیات کامل به بیگ بنگ سپرده خواهد شد. هدف این بخش، تنها شکل‌گیری تصاویری جاندار از وضعیت پیش از تولد بیگ بنگ در اذهان مخاطبان گرامی است.

در صدر مهم‌ترین پرسش‌های تاریخ فلسفه، پرسش وجود یا عدم وجود خدا قرار می‌گیرد. از سویی دیگر، پرسش مربوط به ازلی بودن یا نبودن جهان و ماده، که با پرسش پیشین پیوندی تنگاتنگ دارد نیز، در صدر مهم‌ترین پرسش‌ها به چشم می‌خورد. از آنجا که این دو پرسش مهم تاریخ فلسفه، حوزه‌ی مشترک مباحثات و مناظرات این کتاب را شکل می‌دهند، به بررسی پاسخ‌های داده شده از سوی تاریخ فلسفه به آن‌ها پیش از تولد بیگ بنگ پرداخته خواهد شد.

دیدگاه انکار وجود خدا و پذیرش ازلی بودن ماده

این دیدگاه، پیش‌فرض اصلی فلسفه‌ی ماتریالیسم را تشکیل می‌دهد. براساس این دیدگاه، تنها حقیقتِ مطلق، ماده است و سواى آن، هیچ چیز دیگری وجود ندارد. ماده نه خلق شده است و نه از بین می‌رود. از خویشتن، به حیات خود ادامه می‌دهد و تنها عنصر سازنده کائنات به شمار می‌آید. براساس نتیجه‌ای که از این باور ماتریالیسم سرچشمه می‌گیرد؛ خدا وجود ندارد. به همین جهت هم اعتقاد و باور به ادیانی که بر پایه‌ی تفکر وجود خدا شکل گرفته‌اند، اشتباه است.

مکاتب دیگری نیز، خارج از حوزه‌ی فلسفه‌ی ماتریالیسم، از دیدگاه ازلی بودن ماده حمایت کرده‌اند. برای مثال، در بودیسم^۱ (شکل‌گیری در قرن پنجم ق.م)، اعتقاد کلی بر این است که همه چیز در راستای قوانین مکانیکی از ماده، آن هم بی هیچ مداخله‌ای از سوی خدا به وجود می‌آید. اگرچه در برخی فرقه‌های بودیسم، وجود خدا می‌تواند مورد پذیرش قرار گیرد، با این حال، به دلیل عدم بحث از خدا و پذیرش ازلی بودن ماده در متون مادر، بودیسم را می‌توان ذیل عنوان نیست‌انگاری خدا و فرض ازلی بودن ماده لحاظ کرد.

بخش عمده‌ای از فلسفه‌ی هند (شکل‌گیری آن تا قرن بیستم ق.م به درازا می‌کشد) جهان را ازلی می‌پذیرد و تلاش در تبیین جهانی بدون خدا دارد. با بررسی تائوئیسم^۲ (ظهور در قرن ششم پیش از میلاد در چین)، به تفکر شکل‌گیری خودبه‌خودی همه چیز و باور ازلیت جهان برمی‌خوریم. با بررسی هر چه جزئی‌تر این مسئله در صفحات بعدی و اقتباس از ادیان و فلسفه‌های شرق دور، به حکمیت درباره‌ی درستی یا نادرستی ادعاهای این ادیان و فلاسفه در محکمه‌ی بیگ‌بنگ پرداخته خواهد شد.

اتم‌گرایان یونان باستان، دموکریتوس^۳ (۴۶۰-۳۷۰ ق.م) و اپیکور^۴ (۳۴۱-

1. Buddhism
2. Taoism
3. Democritus
4. Epicurus

۲۷۰ ق. م) - که پایه‌های اصلی فلسفه را از دموکریتوس فرا گرفته بود - پدران دیدگاه‌های امروزی ماتریالیسم محسوب می‌شوند. هر دوی آن‌ها جهان را ازلی و ابدی می‌پنداشتند و برای خدا سهمی در این میان قائل نبودند اما اولین بار، انکار صریح خدا و پذیرش ازلی بودن جهان از سوی لوکرتیوس^۱ (۹۸-۵۵ ق. م) مطرح شد. به خاطر نشانه‌ها و رویکردهای آشکار آتئیسم در افکار و آراء لوکرتیوس، عده‌ای از او به عنوان اولین تمثیل‌گر فلسفه‌ی ماتریالیسم نام می‌برند.

دالامبر^۲، تورگو^۳، کندورسه^۴ و بارون دولباخ^۵ نیز، از جمله‌ی چهره‌های تأثیرگذار در تاریخ فلسفه ماتریالیسم به شمار می‌آیند. با این همه بی‌تردید، از کارل مارکس^۶ (۱۸۱۸-۱۸۸۳) و فردریش انگلس^۷ (۱۸۹۵-۱۸۲۰) به عنوان مهم‌ترین و سرشناس‌ترین مروجان فلسفه ماتریالیست یاد می‌شود. مارکسیست‌ها در تلاش بودند تا فلسفه‌ی مارکسیسم را در عمل اجرا کنند و هفتاد سال پس از مرگ مارکس موفق شدند، بیش از یک سوم از جمعیت دنیا را به آیین خود در آورند. به راحتی می‌توان گفت که جز کارل مارکس، متفکر دیگری را سراغ نداریم که در اندک زمانی، چنین تأثیر عظیمی از خود برجای نهاده باشد. خوانندگان آثار مارکس و انگلس می‌دانند که اساسی‌ترین مسئله‌ی فلسفی آن‌ها به شکل زیر مطرح می‌شود:

۱. طبیعت و ماده مقدم‌اند و خدا وجود ندارد.

۲. خدا در آغاز وجود داشته و ماده و طبیعت اثر خداست.

اساسی‌ترین پرسش فلسفه در رویکرد آن‌ها همین است. آن‌ها هنگام پیش

1. Lucretius

۲. ژان لرون دالامبر (Jean Le Rond D'Alembert)، ریاضی‌دان و فیزیک‌دان فرانسوی و بنیان‌گذار اصل دالامبر در فیزیک. مترجم

۳. آن روبرژاک تورگو (Anne Robert Jacques, baron de l'Aulne Turgot) سیاست‌مدار و اقتصاددان قرن ۱۸ فرانسوی. مترجم

۴. مارکی دو کندورسه (Marquis de Condorcet)، ریاضی‌دان و فیلسوف قرن هجده. مترجم

۵. بارون دولباخ (Baron d'Holbach) از فلاسفه قرن هجدهم میلادی است. از آثار وی می‌توان به

کتاب منظومه طبیعت اشاره کرد. مترجم

6. Karl Marx

7. Friedrich Engels

کشیدن اساسی‌ترین مسائل خود، از صحت گزینه‌ی اول حمایت کرده بودند. مشهورترین ایده‌پردازان ماتریالیسم به علم قداست بخشیده و با هر نوع لاداری‌گری به مخالفت و مبارزه برخاسته بودند. از همین رو، بررسی علمی دیدگاه‌های این افراد (شیفته و واله علم)، از منظر بیگ‌بگ بسیار بجا خواهد بود. آن‌ها بر حاکمیت بی‌چون و چرای علم، صحنه گذاشته و از استنباط نتایج فلسفی از داده‌های علمی حمایت کرده بودند. ببینیم علم (در اینجا بیگ‌بگ)، فلسفه آن‌ها را چگونه قضاوت خواهد کرد. این مطالب در بخش‌های بعدی به تفصیل بررسی خواهد شد.

دیدگاه پذیرش ازلی هم ماده و هم خدا

همان‌طور که متفکران ماتریالیسم هم اشاره می‌کنند، در اینجا دو شق بنیادین وجود دارد: یا ماده از زمان بی‌آغاز وجود داشته و خدا وجود ندارد؛ یا خدا ازلی است و ماده پس از او خلق شده است. با این همه، باور فلاسفه‌ی مشهوری همچون افلاطون^۱ (۴۲۷-۳۴۷ ق.م) و ارسطو^۲ (۳۸۴-۳۲۲ ق.م)، مبنی بر پذیرش ازلی ماده و خدا، دلیل بررسی این نوع تفکر در این بخش بوده است. باور جاودانگی^۳ جهان، بیشتر در تفکر ارسطو به چشم می‌خورد. بر اساس دیدگاه او، ستارگان همواره با سوختی بی‌پایان، روشنایی ابدی از خود ساطع می‌کنند. وقتی افلاطون از به وجود آمدن همه‌چیز از بی‌نظمی و آشوب^۴ سخن می‌گوید، می‌توان گفت این توضیح او به آفرینش از نیستی نزدیک‌تر است؛ با این حال، بنا بر دیدگاه اکثر مفسران افلاطون، وی به ازلی بودن ماده باور داشت.

علاوه بر افلاطون و ارسطو که مهم‌ترین حامیان این دیدگاه در طول تاریخ بوده‌اند، برخی فلاسفه‌ی متأثر از آن‌ها هم در ادوار بعدی به حمایت از این دیدگاه

1. Plato
2. Aristotle
3. Eternity
4. chaos

پرداخته‌اند. برای مثال، در جهان اسلام می‌توان به تأثیرپذیری ابن‌سینا و فارابی از این دیدگاه و انتقاداتی اشاره کرد که غزالی به این دو فیلسوف مسلمان وارد کرده است. با وجودی که مسیحیت، افلاطون و ارسطو را در کسوت بزرگان پیش از تولد مسیح می‌پذیرد؛ یکی از تفاوت‌های بزرگ آن‌ها با ادیان توحیدی^۱ مسئله‌ی ازلی بودن ماده است. از همین‌رو، نتایج حاصل از نظریه بیگ‌بنگ در این خصوص، روشنگر این مباحثه‌ی مهم تاریخ خواهد بود. به راستی چه کسی محق بود؛ افلاطون و ارسطو یا پیروان ادیان توحیدی؟ در این باره بیگ‌بنگ چه می‌گوید؟

رویکرد لادری‌گرایانه (آگنوستیسم)^۲

همچنان که پیش‌تر مطرح شد، در خصوص مسئله‌ی وجود یا عدم وجود خدا و ازلی بودن یا نبودن ماده، دو دیدگاه اساسی وجود دارد. می‌توان دیدگاه‌های افلاطون و ارسطو را هم به مثابه‌ی دیدگاه سوم به دو دیدگاه پیشین افزود. با بررسی تاریخ فلسفه - اگرچه بسیاری معتقدند در این خصوص، دیدگاه چهارمی وجود ندارد - به یک رویکرد دیگر نیز برمی‌خوریم که قشر عظیمی را با خود همراه ساخته؛ این رویکرد، رویکردی لادری‌گرایانه است. لادری‌گری از میان سه دیدگاه پیشین، درستی یا نادرستی هیچ‌یک را تأیید نمی‌کند؛ بنابراین آگنوستیسم (لادری‌گری)، هیچ مدل جایگزینی ارائه نمی‌دهد.

لادری‌گرایان را به سه دسته می‌توان تقسیم کرد:

۱. بی‌خدایان لادری‌گر^۳: طرفداران این رویکرد بر این باورند که به وجود خدا نمی‌توان پی برد. آن‌ها در این باور به بی‌خدایی گراییده و در این تفکر - خدایی که نتوان آن را فهمید، پس وجود ندارد - سهیم می‌شوند.

۲. لادری‌گرایان با ایمان^۴: قائلان به این رویکرد، در ابتدا می‌پذیرند خدا را

-
1. Monotheistic Religions
 2. Agnosticism
 3. Agnostic-Atheists
 4. Agnostic- Fideists

نمی‌توان با عقل اثبات یا رد کرد و بعد از این به ایمانی متوسل می‌شوند که عقل توان ورود به ساحتش را ندارد. کانت به عنوان مشهورترین ندانم‌گرای تاریخ، در این دسته قرار می‌گیرد.

۳. لادری‌گرایان محض: افراد دارای این رویکرد، فراتر از دیدگاه‌های لادری‌گرایانه خویش حرکت نمی‌کنند و از لادری‌گری به آتئیسم (بی‌خدایی) و یا تئیسم (خدا باوری) وارد نمی‌شوند. نقطه‌ی حرکت این افراد، در اصل، همان نقطه‌ی توقف آن‌هاست.

لادری‌گری همچنین، به عنوان ناتوانی در تعیین درستی یا نادرستی آموزه‌های ماتریالیسم تعریف می‌شود. از همه مهم‌تر، لادری‌گری، عدم توانایی در فهم و تشخیص وجود یا عدم وجود خدا را تبیین می‌کند. طبعاً لادری‌گری، این پرسش، که - آیا ماده سرآغاز جهان بوده یا نبوده است - را نیز در فهرست ندانسته‌ها و نتوان دانسته‌های خویش بایگانی می‌کند.

گرچه ریشه‌های لادری‌گری در یونان باستان جست‌وجو می‌شود؛ ردپای دیدگاه‌های مشابه را می‌توان تا دوره‌ی سرفسطائیان^۱ هم دنبال کرد. پروتاگوراس^۲ (۴۸۵-۴۲۰ ق.م)، که از ناممکن بودن وجود باور درست و قطعی حمایت می‌کرد و گرگیاس^۳ (قرن پنجم ق.م)، از مشهورترین سوفسطائیان هستند.

با این همه، واژه‌ی لادری‌گری، تداعی‌کننده‌ی دو نام مهم در تاریخ فلسفه است: اولی دیوید هیوم^۴ (۱۷۷۶-۱۷۱۱) و دیگری امانوئل کانت^۵ (۱۸۰۴-۱۷۲۶). کانت اگرچه از هیوم تأثیر گرفته بود ولی حتی از او هم نامی‌تر گشت. این دو نیز، از ناتوانی در فهم وجود خدا و احتمال ازلی بودن ماده حمایت کرده‌اند.

۱. سوفسطایی در لغت به معنای دانشور و معلم است. در یونان باستان، به آموزگاران فلسفه لقب سوفسطایی اطلاق می‌شد. اواخر قرن پنجم ق.م، جماعتی از اهل اندیشه در یونان باستان ظهور کرد. اینان در جست‌وجو برای کشف حقیقت نبودند، بلکه در فنون مباحثه که لازمه‌ی معلمی بود، تبحر خاصی داشتند و بیشتر به پرورش این تبحر همت می‌گماشتند تا کشف حقیقت. به خاطر همین رویکرد، بعدها شیوه‌ی ایشان به سفسطه معروف شد. مترجم

2. Protagoras
3. Gorgias
4. David hume
5. Immanuel Kant

دلیل اصلی اعتراضات این دو علیه دلایل و برهان‌های وجود خدا اتخاذ چنین رویکردی است. در بخش بررسی لادری‌گری با بیگ‌بنگ به این اعتراضات خواهیم پرداخت.

بیگ‌بنگ، دانش خود را در مورد آغاز جهان تبیین می‌کند و با داده‌های نظری، مشاهداتی و تجربی از صحت و درستی این دانش دفاع می‌کند. بیگ‌بنگ با تبیین دانش و اطلاعات خود از لحظه‌ی آغاز حیات - موضوع و مسئله‌ای که لادری‌گرایان آن را نامفهوم و تبیین‌ناپذیر دانسته‌اند - بسیاری از اعتراضات لادری‌گرایانه را از درجه اعتبار ساقط می‌کند.

دیدگاه پذیرنده‌ی وجود خدا و آفرینش ماده

مهم‌ترین بازیگر حامی این دیدگاه در تاریخ و شاید تنها بازیگر آن ادیان توحیدی هستند. ادیان معتقد به تک‌خدایی در برابر تمام صفوف مخالف، از وجود خدا و خلق ماده و جهان توسط او حمایت می‌کنند. به رغم وجود تفاوت‌های بسیار بین مذاهب مسلمان، مسیحی و یهود، هر سه دین در خصوص مسئله‌ی وجود ازلی خدا و خلق ماده دارای دیدگاهی واحد هستند. این ادیان با تکیه بر کتاب‌های مقدس خود به تبیین این دیدگاه می‌پردازند. دیدگاه مشترک ادیان توحیدی در خصوص خلق شدن ماده و ازلی نبودن آن در برابر دیدگاه مشترک بی‌خدایی - مادی‌گرایانه، بسیار حائز اهمیت است. این پایه و اساسی است که ادیان توحیدی را از دیدگاه‌های دیگر متمایز می‌سازد.

در ادیان توحیدی، قدرت و عظمت خدا، اساسی‌ترین مفهوم به شمار می‌آید. از این رو، تمام ایضاحات ناسازگار با عظمت و قدرت خدا رد می‌شوند و توضیحاتی که در جهت نسبت دادن عیب و نقص به خدا باشند، پس زده می‌شوند. ماده‌ای که به‌خودی‌خود و با نیت به وجود آمدن، پا به عرصه می‌نهد، ماهیتی مستقل از قدرت و نیروی خدا کسب می‌کند. به همین خاطر ادیان توحیدی به شدت با تفکر جاودانگی ماده به مبارزه برمی‌خیزند.

می‌خواهم توجهتان را به چهار ادعای بسیار مهم ادیان توحیدی جلب کنم؛ چرا که این چهار نکته از دیدگاه بیگ‌بنگ، بسیار حائز اهمیت است (همچنان که در صفحات پیش‌رو به صورت تفصیلی مورد بحث قرار خواهد گرفت). بررسی این چهار ادعا به این سؤال که آیا ادیان توحیدی در این تفاوت دیدگاه فاحش با نظام‌های فکری دیگر محق هستند یا نه، پاسخ خواهد گفت. حکمیت درستی یا نادرستی این چهار ادعا را بیگ‌بنگ به عهده خواهد گرفت و در صفحات پیش‌رو به قضاوت خواهد نشست.

چهار ادعای اصلی ادیان توحیدی به قرار زیر است:

۱. جهان از نیستی خلق شده است. از همین رو ماده ازلی نیست؛ یعنی دارای نقطه‌ی شروع و آغاز است.
۲. آفرینش جهان با گذشت از مراحل معین و طی تحول چند مرحله‌ای به وقوع پیوسته است.
۳. جهان هدفمند، آفریده و طراحی شده است.
۴. جهان همچنان که دارای نقطه‌ی آغاز است، پایانی نیز دارد. با رسیدن به زمان مقتضی و نقطه‌ی پایان، قیامت رخ خواهد داد.